

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

*...дорогу Свою покажи мені, Господи,
і я буду ходити у правді Твоїй...*

АБО ЩО СТВОРЮЄ ІСТОРІЯ...

Перманентна розмова про історію як науку, її функціональне місце і роль у системі знань та впливі на сьогодення триває віками. Кожен виток внутрішніх і зовнішніх викликів виводить її на новий рівень – часом давно забутого старого, що цитується чи подається в обгортці часу, науково-технічного прогресу, політики і т. д., чи реально визнаючи нелінійність систем й усю багатогранність, цілісність і простоту балансу матеріальне-духовне, пропонує справді відкриття бачень і розумінь минулого, повернення істини.

Тож, що дарує історія? Нові елегії чи випромінення реальної дійсності, яка гартує людину, якість її пам'яті, легкість інтелекту, впевненість в Собі, Моменті й Будучині, вміння адекватно послуговуватись Часом і Простором, співвідносити себе з ними, гармонізує чистоту діяльності й радість пізнання, пробудження ємкої інтуїції й вміння осягати те, що відбулося на одвічному шляху життя земного...

Перекладаючи в освітні координати українського контенту – якими є історія й історики в Україні сучасній, новітнього державного буття? Напередодні 27-ї річниці незалежності. Сторінки різних видань, мереж подають бачення власне істориків відповідей, міркувань, а реалії демонструють вплив історичного знання на буття людей у нашій країні. Про це чимало – й на сторінках “Україна–Європа–Світ”.

“Історична освіта й наука в Україні: інновації, виклики, перспективи”, природно означилася темою наукової конференції, що відбулася на історичному факультеті ТНПУ ім. В. Гнатюка 30–31 травня 2018 р., приуроченій до 25-річчя факультету, стала одним із основних івентів наукової дискусії, а також відзначення й урочистостей. Тож, якщо глибоко зануритись і насолодитись поверхнею цих років, історія факультету є теж безпосередньою відповіддю на поставлене питання. Чи радше яскравим аспектом її. Адже, виникнувши на зорі державності й становлення історичної освіти і науки незалежної України, упродовж чверті століття факультет діє, у нових на кожен момент реаліях суспільного життя нашої держави і глобальних змін у світі. Перебуваючи у сильних взаємовпливах, відчуваючи усі аспекти творення історії, контексту віднаходження Себе, і усіх ризиків, пов'язаних з цим, як і цінності відчуття власної самості й свободи. Часом із запізненням, а чи й своєчасністю, розуміння деяких ілюзій, які розвиднює, а чи поглинає реальність. Кожним новим піднесенням людського духу і дій у прагненні віднаходження тієї правди й шляху, які дають можливість дихати вільно, спокійно, щасливо. Бодай у вимірі людського життя, уславлення його кордонами власної історії, величного минулого, розуміння вселенськості й можливості величності майбутнього за такого підходу.

Тож, усе починалося за нашої пам'яті, з традиції, потреб, людей. Ідеї правлять світом – розуміли древні, джерельно залишив нащадкам Платон, підхопили в різних інтерпретаціях сучасники. Слушно, усе від ідей, образів, пошуків відповідей на питання, готовані життям і ... пристрасного бажання.

Сьогоденні школи лідерства ростуть актуальністю, й наголосом на відповідальності. Це так. І водночас поряд – розуміння лідера як такого, що бачить те, що не уявляють інші, до того ж, має набір відповідних

компетентностей, глибоке відчуття реалій, що дозволяють вести інших. Такими є ті українські державники, які спрало виборювали й виборюють незалежність. Таким був і молодий юнак, котрий, закінчивши історичний факультет Київського вузу приїхав до Тернополя, і, попрацювавши в Тернопільському фінансово-економічному інституті (нині ТНЕУ), свідомо перейшов у педагогічний інститут з твердим наміром і великим бажанням відкрити історичний факультет, зробити його одним з кращих фаху. Адаже на тоді лише тут така можливість існувала. Потребу істориків відчувала країна, розуміло Тернопілля, плеяда визначних людей підтримали Миколу Алексієвця у наступному становленні й розгортанні факультету, фактично беручись за викладання, наставництво, всіляко сприяючи. Благо, що таке ж бачення і сміливість притаманні тодішньому ректорові ТДП ім. В. Гнатюка (ТНПУ ім. В. Гнатюка) Володимирі Кравцю, який активно просував цю ідею, й у 1993 р. історичний факультет – відкрито.

У образі Миколи Мироновича тернопільський історичний уже тоді був конкурентоспроможний серед грандів історичної освіти в Україні, осередком наукових пошуків, дійсною кузницею кадрів. Усе, що краще в досвіді інших, приносилось на факультет і опробовувалося викладачами та першими студентами, витворювалися власні підходи, концепції, практики. Вони зростали разом, формуючи традицію, символи, історію. Паралельно з тими ж процесами в Українській державі, різних періодів та реформ. Суголосно сильним змінам, які відбувалися у світі. Та життях кожної окремої людини. Адаже, історія така – всесвітньо-особистісна, “життя коротка мить” й “людські тисячоліття”.

Початково акцент зроблено на формування кадрів і науково-інноваційне забезпечення. Поступово захищались наукові дисертації, набували авторитетності наукові видання, які започатковувались на факультеті, формувались наукові напрями, проводились різні наукові зібрання, випускники ставали викладачами, доцентами, професорами. Одна із основних ідей, які повторював Микола Миронович студентам: “Ви – еліта України”. Тієї України, древньої і прекрасної, яка поступово наново віднаходила Себе, потребувала професійних й глибоких цінностей фахівців. І це було мовлено так сильно й переконливо, справжньо, що залишалось на підсвідомості й згодом привело до появи могутнього грона вчителів, науковців, громадських, політичних діячів, які знані у місті, Україні, зарубіжжі. Це гасло підхопив й наснажив новою енергією нинішній декан, випускник історичного факультету В. В. Місько, й власне воно стало закличним й ствердним упродовж останніх років й місяців: “Виховуємо еліту України”.

Поступово факультет налагоджував зв'язки з іншими науковими й освітніми осередками України та Європи. Історичний відбувся. Бажання викладачів та студентів за нових умов працювати привели до стрімкого злету факультету, що дозволило йому дещо “заспокоїтися”, і ледь, у якийсь момент, зберегти баланс, як і Українській державі...

Сьогодні спостерігаємо хвилю піднесення, зумовлену затребуваністю держави у ефективній праці історика й активною діяльністю колективу викладачів, випускників, студентів, магістрантів, аспірантів під керівництвом і наснагою Володимира Міська, та за сприяння ректора університету, представника першого випуску історичного, Богдана Буяка. Нові спеціальності, проекти, візії, діяльність спеціалізованої вченої ради, оновлений корпус, т. д. Й чи не головне – поповнення КУЛ випускниками-істориками, української історіографії їх іменами, шкіл – учителями. Поряд з цим, констатуємо певні труднощі та випробування..., які зазвичай приходять із переходом до нових сходинок на шляху того, хто йде.

На урочистостях звучало до Миколи Алексієвця і викладачів: “Засіяні зерна дали, хвала Богу, добрий врожай”. Зважаючи на задуми й що головне – їх втілення, крок за кроком, Володимира Міська, простежується гідна перспектива.

Нинішнє передне слово – вдячнороздумне, бо теж є випускницею названого історичного факультету. Радію цій данності. Й усім історикам. Схиляю голову в зажурі й подяці тим викладачам, які залишилися у нашій пам’яті, й є частинкою нас. Висловлюю щирі вдячність усім наставникам та історикам України та Європи, які допомагали зростати працями, діяльністю, участю. “Істфак – це ми, об’єднані істфаком”, “Продовжуєм істфаком жити”, скільки тих віршів написала свого часу дорогому факультету. А суть збереглася – ми визначаємо, які є сьогодні.

“Скільки нас?”, – запитує новим хітом Україну Святослав Вакарчук. Нас багато, попри значне зменшення чисельності населення України. Нас багато – стверджують списки випускників історичного. Історія – конкретика й глибокий аналіз пройденого. Тож анонсуємо монографію шляху історичного, яка восени 2018-го побачить світ, повна подій і прізвищ, й презентуємо деякі відомості про заходи, що відбувалися й уже стали історією. А 21-й випуск збірника присвячуємо 25-річчю рідного історичного і укотре висловлюємо вдячність УСІМ і КОЖНОМУ, хто був, є і надалі співтворить нашу історію. Уклін і обійми, дорогі друзі історичного.

Загалом, у збірнику збережено структуру, традиційні рубрики і високий рівень фаховості. Тож, що творить історія? Вона творить нашу реальність і будучину.

Здоров’я, миру, наснаги, добра і щастя – авторам і читальникам!
З 25-річчям історичний, з 27-річчям Україно!

Леся Алексієвць
головний редактор,
доктор історичних наук, професор